

Fra: hul@hib.no

Sendt: 31. januar 2011 15:39

Til: bks@hib.no; hul@hib.no; Postmottak KD

Emne: NOU 2010: 8 - Høringsuttalelse fra Høgskolen i Bergen

NOU 2010:8 Med forskertrang og lekelyst.

Systematisk pedagogisk tilbud til alle førskolebarn.

Høringsuttalelse fra Høgskolen i Bergen

Høgskolen i Bergen har med stor interesse lest rapporten. Den er veldokumentert og grundig, og kommer med en rekke forslag som skal gi et bedre pedagogisk tilbud til alle barn. Høgskolen i Bergen støtter i all hovedsak de vektlegginger og anbefalinger utvalget kommer med, også fordi de er grundig gjennomarbeidet og drøftet i rapporten.

Høgskolen vil imidlertid komme med noen betraktninger om forhold og vektlegginger som vi mener ikke kommer godt nok fram i rapporten.

Et viktig grunnlag for rapporten ligger i følgende sitat: "Barnehagen skal bygge på et helhetlig læringssyn hvor danning, omsorg, lek og læring står sentralt" (NOU 2010: 8, s. 19). Her ligger fire vesentlige element i barnehagens grunnlag som ikke kan ses separat fra hverandre, men der vektleggingen i rapporten etter høgskolens syn litt for sterkt hviler på læring og læringsutbytte. Vi ser det som ønskelig at dannelsesperspektivet blir sterkere betont i framtidens barnehage. Med en så sterk vektlegging på barnehagen som skoleforberedende institusjon, er det en fare for at den lekbaserte tradisjonen, som barnehagen tradisjonelt har stått for, svekkes. Vi stiller også spørsmål ved hvordan rapporten på den ene siden kan ha et så sterkt skoleforberedende perspektiv, samtidig som den på den andre siden ikke i særlig grad vektlegger perspektivet som tittelen på rapporten indikerer; barns nysgjerrighet, spørrelyst og forskertrang.

Høgskolen vil videre kommentere deler av utvalgets anbefalinger:

Obligatorisk barnehage/Gratis barnehage

Utvalget foreslår at barnehagetilbudet fortsatt skal være frivillig, og at alle barn mellom tre og fem år skal få tilbud om 20 timer gratis barnehage i uken. Høgskolen sier seg enig i begge deler. Vi mener frivillighetsprinsippet er viktig, samtidig som det er tjenlig at alle barn mellom 3 og 5 år får mulighet til å være i barnehagen. Da ser høgskolen imidlertid også behovet for videre tenking rundt det å gjøre det siste året i barnehagen obligatorisk, selv om vi altså i utgangspunktet er skeptisk til slik obligatorikk.

Samarbeid med andre instanser

Høgskolen støtter den tverrfaglige samarbeidstenkingen som utvalget legger seg på. Det er med på å ivareta den helhetstenkingen rundt barn i utsatte livssituasjoner som er viktig for å lykkes.

Målformuleringer i rammeplanen

Høgskolen ønsker å kommentere litt nærmere det som kommer fram i utvalgets anbefalinger om barnehagens innhold og oppgaver.

- Utvalget foreslår at det i rammeplanen i tillegg til mål knyttet til fagområdene også settes mål for barnehagens arbeid med lek, omsorg, og sosial kompetanse.

Høgskolen mener det er positivt at områdene lek, omsorg og sosial kompetanse likestilles med målene for fagområdene. Det er imidlertid en utfordring å konkretisere mål for disse områdene som beveger seg i og praktiseres i rommet mellom det formelle og uformelle. Målformuleringene står i fare for å bli for rigide og virke mot sin hensikt. For emnene lek, omsorg og sosial kompetanse er ikke nødvendigvis de konkrete målformuleringene i rammeplanen mest avgjørende. Viktigere er etter vårt syn at de voksne har kompetanse og kunnskap om barn, lek og omsorg, at de voksne har omsorgsevne og sosial kompetanse, og at rammevilkårene de ansatte arbeider innenfor er tilstrekkelig gode.

- Utvalget foreslår at det i rammeplanen settes mål for hva det enkelte barn skal utvikle av basiskompetanse.

Høgskolen støtter synet om at det er viktig å utjevne store kvalitetsforskjeller i barnehagetilbudet. I den grad dette skyldes uklare målformuleringer i rammeplanen, bør disse konkretiseres. Samtidig er høgskolen urolig for at man skal gå for langt i å formulere spesifikke læringsmål for det enkelte barn hvis det innebærer at vi går bort fra å ha en rammeplan og beveger oss mot å få en læreplan for barnehagen. Det er også av betydning om de eventuelle nye målformuleringene fører til økt grad av kartlegging av barns oppnådde basiskompetanse ut fra en normalisert standard. Det kan føre til en økt grad av instrumentalistisk tenkning og praksis i barnehagene og at man på denne måten beveger seg bort fra det som tradisjonelt har vært barnehagens særpreg.

Høgskolen vil også peke på at en bør tenke litt bredere om basiskompetanse. Den kroppslige, motoriske, basiskompetansen, bør etter høgskolens syn ha en naturlig plass i en helhetlig tilnærming.

- Utvalget foreslår at det i rammeplanen legges føringer for at barnet selv også får sette mål for sin egen læring og utvikling.

Barns medvirkning skal være en styrende tanke i det pedagogiske arbeidet med denne målgruppen. Slik sett er forslaget forlokkende. Samtidig stiller høgskolen seg spørrende, da det må være pedagogenes oppgave å vurdere og støtte barna i deres læring og utvikling.

Fra plan til praksis

Under punktet "fra plan til praksis" (12.4.2) kommer utvalget med flere anbefalinger og høgskolen ser på denne overgangen som svært sentral. I den tredje anbefalingen står det:

- Utvalget foreslår at det i rammeplanen må stilles krav om likt fokus på formelle og uformelle læringssituasjoner i barnehagen.

Utvalget peker på at kvaliteten i barnehagetilbudet er varierende, at ikke alle barnehager er like flinke til å omsette rammeplanen til praksis og at førskolelærerne mangler læreplankompetanse. Utvalget ønsker at det skal være progresjon i barns læring og utvikling gjennom hele barnehageløpet og at barnehagene må bli flinkere til å operasjonalisere rammeplanen. I forlengelsen av dette foreslås det at formelle og uformelle læringssituasjoner må få like stort fokus (s. 137). Utvalget fornemmer en konflikt mellom å fokusere på resultater for det enkelte barn og samfunnet i et fremtidsperspektiv, og det å tenke på barns liv i et nåtidsperspektiv, men at det er viktig å forholde seg til begge perspektivene da det ikke er en motsetning mellom dem (s. 85).

Høgskolen er enig i dette, forutsatt at vi forstår det samme med begrepene som er brukt.

Om instrumentalistiske krav til bestemte læringssituasjoner vinner over fokuset på barns liv

her og nå og barnehagens egenart, er avhengig av hva en legger i begrepene som brukes. For eksempel er formelle og uformelle læringssituasjoner begreper som tilsynelatende vekker ulike assosiasjoner. Det kan se ut som om utvalgets forståelse av uformelle læringssituasjoner er i tråd med en oppfatning om at disse er mindre gjennomtenkte og unndratt førskolelærernes bevisste planlegging og vurdering. Frilek, hverdagsaktiviteter og andre spontane aktiviteter blir her sortert under uformelle læringssituasjoner (s. 137). Disse aktivitetene kan (og bør) like gjerne legges inn under didaktisk tenkning som mer formelle læringsaktiviteter (som utvalget ikke definerer nærmere).

Utvalget mener videre at rammeplanen bør stille tydeligere krav til de formelle læringssituasjonene (s. 137). Høgskolen mener at tydeligere krav til de formelle læringssituasjonene, men ikke til de uformelle, kan føre til en ubalanse i stedet for den balansen man her søker mellom to likeverdige læringsformer. Høgskolen mener at det er mer sentralt å avklare hva formelle og uformelle læringssituasjoner kan være, og hvordan voksenrollen og den didaktiske tenkningen rundt læringsformene avgjør kvaliteten de får. Høgskolen stiller også et spørsmål ved om det er uheldig og villedende å bruke begrepene formelle og uformelle læringssituasjoner. Ressurser til godt og stimulerende utstyr, økt kompetanse hos førskolelærere, og styrking av kunnskap og erfaring om veiledning av pedagogisk og annet personale i barnehagen er avgjørende.

Det synes klart at førskolelæreres manglende læreplankompetanse kan føre til svak og/eller varierende operasjonalisering av rammeplanen i praksis. Høringsgruppen peker på at varierende og uklar begrepsbruk og begrepsforståelse hos de som lager læreplaner, lærerutdannere og førskolelærere er et problem i denne sammenhengen. Tydelige krav til formelle læringssituasjoner i rammeplanen veier ikke nødvendigvis opp for manglende læreplankompetanse hos førskolelærerne. Hvis begrepsbruken hos de ulike partene er uklar og læreplankompetansen hos førskolelærerne er svak, frykter høgskolen at tydeligere formelle læringsmål nettopp kan føre til økt instrumentalistisk tenkning og praksis i barnehagen. Uklar begrepsbruk, manglende læreplankompetanse og didaktikkunnskaper vil også kunne ha den samme negative virkningen i forhold til hva som forstås i formuleringen: "Utvalget foreslår at det i rammeplanen settes mål for hva det enkelte barn skal utvikle av basiskompetanse" (s. 137). På dette grunnlaget kommer høgskolen fram til at om utvalgets forslag vil føre til et balansert fokus på det nåtidsrettede og framtidsrettede perspektivet er avhengig av grundige diskusjoner rundt grunnlagstenkning og begrepsbruk/forståelse.

Tilpasset tilbud og identifisering av barn med særskilte behov

Høgskolen ønsker her å kommentere den ene av de to anbefalingene utvalget kommer med.

- Utvalget foreslår at alle barnehager må ta i bruk en tretrinnsmodell for mer systematisk identifisering og oppfølging av barn med særskilte behov.

Høgskolen er positiv til å styrke arbeidet med å følge opp barn med særskilte behov og at barnehagene i sterkere grad systematiserer dette arbeidet gjennom tretrinnsmodellen som foreslås. Det forutsetter imidlertid økt kompetanse blant personalet og styrking av barnehagens ressurser på det bemanningsmessige området (jf. 12.4 Personalet i barnehagen).

Særmerknad

Det blir vist til at noen i utvalget foreslår "kartlegging av alle femåringer våren før skolestart, og at informasjonen om resultatene av denne overføres som en del av det viktige arbeidet som

pågår for å bedre overgangen mellom barnehage og skole". Høgskolen stiller seg her spørrende til forslaget. Selve kartleggingsverktøyet vil kunne gi en positiv effekt, men en kan stille spørsmål ved overleveringen og faren for stigmatisering i ung alder.

Personalet i barnehagen

Høgskolen stiller seg her bak alle forslagene utvalget kommer med og ønsker å understreke at det også må satses på kvalifisert veiledning blant pedagogisk personale i barnehagen. Med kvalifisert veiledning menes videreutdanning i veiledning ut over profesjonsutdanning, som for eksempel førskolelærerutdanning.

Samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole

Høgskolen ønsker stiller seg bak alle strekpunktene i utvalgets forslag, men vil spesielt kommentere det som omhandler veilederen fra eldst til yngst. Dersom dette betyr at alle seksåringer skal bringe med seg en skriftlig dokumentasjon fra barnehage til skole, ser vi for oss at dette blir et stort trykk på barnehagens ressursbruk slik vi kjenner pedagogtettheten i barnehagene i dag. Det er videre viktig at skolefritidsordningen inkluderes i den helhetlige tenkningen rundt overgangen barnehage - skole. De fleste førsteklasinger og over halvparten av landets 1.-4. klassinger har plass i SFO. For mange barn er SFO det første møtet med "skolen", både som et første møte i august og før og etter skolen i en vanlig skoleuke. Selv om SFO er et frivillig tilbud som ikke omfatter alle, er det et tilbud som omfatter mange barn, i mange timer, over flere år og det er en del av barns skolehverdag. Det er grunn til å tro at dette har vesentlig betydning i barns liv.

Vennlig hilsen

Dekan Bjørg Kristin Selvik
Avdeling for lærerutdanning
Høgskolen i Bergen